

og Frijs. Grundlaget for vor viden om Michaelsens virke — hans egne erindringer — er spinkelt, men Stjernquists modbevis er ikke stærkere.

Enkelte andre ting kunne fremdrages, men de anførte kan være nok til at vise, at kritik kun kan rejses om enkelte petitesser. Derved understreges det, at vi med Stjernquists bog har fået hovedværket om 1866-grundlovens tilblivelse. Dansk forskning må være professor Stjernquist taknemlig for dette bidrag. Så meget mere undrer det, at han ikke har kunnet få adgang til statsrådsprotokollerne, der dog har kunnet udnyttes af Harald Jørgensen i bogen om David og af forfatterne til værket om den danske rigsdag. Udover tilfredsstillelsen ved at forske til bunds havde protokollerne dog næppe bragt ting af større betydning for Stjernquist. Men mon ikke det har givet ham stof til funderinger over forskellen mellem den svenske praxis og den ængstelse, hvormed »nyere« ting undertiden forholdes forskningen i Danmark? Den tænksomme læser får i hvert fald lidt at undre sig over.

Hans P. Clausen.

P. Helweg-Larsen: H. O. Lange. En mindebog. (Haase, 1955). 386 s.

Denne bog, udgivet af provst P. Helweg-Larsen, skulle oprindeligt have været en biografi, men er i stedet blevet en brevsamling, ledsaget af kortere skildringer af den betydningsfulde indsats, Lange øvede i kirkelivet, i bibliotekssagen og i ægyptologien. H. O. Lange — Det kongelige Biblioteks chef 1901—24 — var fra Århus, hvor faderen havde en ret betydelig købmandshandel, i 1881 blev han student og begyndte studierne i København; fra det år, og til forældrene i 1893 flyttede til København, skrev Lange hjem hver søndag, og det er disse breve, der i uddrag udgør hovedstammen i bogen.

Allerede før studentereksamen var grundlaget lagt for Langes senere livsinteresser. Fra hjemmet medbragte han den kristendom, som drog ham ind i den københavnske kirkesag, i skolen og under hyppige besøg i biblioteket på Moesgård ved Århus vantes hans interesse for bøger og for ægyptologien, der er pænt repræsenteret på Moesgård. De tre strenge i Langes liv optager også brevene, der giver udmærkede billeder af livet på de to store biblioteker (Lange blev allerede som 19-årig ansat i Universitetsbiblioteket og kom tre år senere til Det kongelige Bibliotek), og viser os ægyptologien i dens grundlæggelsesår, det sidste også repræsenteret ved breve fra studieophold i Berlin og London. Skildringerne fra Langes arbejde som lægprædikant og kirkepolitisk organisator i København optager imidlertid hovedpladsen i bogen. Brevene i de første år handler navnlig om arbejdet i »Foreningen mod lovbeskyttet usædelighed« og i Midnatsmissionen og bringer foruden selve det kirkelige stof ikke få værdifulde social- og moralhistoriske oplysninger, den senere del af brevene optages navnlig af arbejdet i Københavns kirkesag og giver et udmærket indtryk af bevægelsens mænd og deres forhold til autoriteterne. Endelig må føjes til, at der spredt om i brevene er adskillige gode kulturhistoriske træk, f. eks. månedsregnskaber, undervisning i at ride på cykel m. m., men man har indtrykket af, at denne side af brevene ikke er tilstrækkelig tilgodeset gennem de foretagne uddrag.

Tiden efter brevene dækkes af de forskellige artikler om Langes arbejde. Helweg-Larsen skriver selv om kirkesagen, medens den tidligere rigsbibliotekar Svend Dahl og biblioteksdirektøren Robert L. Hansen tegner udmærkede billeder af Lange henholdsvis som biblioteksleder og som den, der udformede planerne for opbygningen af vort folkelige biblioteksvæsen. Ægyptologen W.

Erichsen slutter af med et rids af Langes videnskabelige indsats. Et fyldigt personregister slutter bogen og bøder i nogen grad på den manglende kommentar til brevene.

Vagn Dybdahl.

Garantselskabet Skive Folkeblad. (Skive Folkeblad, 1956). 271 s.

I 1880 blev avisen »Skive Folkeblad« grundlagt som et privatejet venstreblad, i 1906 overgik det til et garantselskab på 166 medlemmer fra egnen. Den sidste begivenhed er baggrunden for denne bog, hvis første halvdel skildrer selskabets historie, medens anden halvdel er specialartikler om redaktør Carl Hansen (Vinde) ledsaget af nogle af hans artikler og taler. Garantselskabets historie, der også for en stor del er Carl Hansens historie, er fortalt af redaktør Elin Hansen. En egentlig historisk behandling er det ikke blevet, men gennem den noget episodiske og springende fremstilling gives der alligevel et fængslende indtryk af egnens politiske liv, et indtryk som uddybes i de følgende artikler om Carl Hansen, hvoriblandt særlig må nævnes Axelsen Drejers udmærkede skildring af Carl Hansens indsats i andelsbevægelsen, Asger Lavrsens om arbejdet for husmandssagen og Bertel Dahlgaards om sit forhold til Carl Hansen og Skivekredsen; den sidste artikel lægger egentlig op til et emne, der kunne hedde »Folketingsmanden og valgkredsen«, og som nok kunne fortjene at tages op til en mere generel undersøgelse. Det afsluttende udvalg af artikler og taler er ganske kort og burde sikkert have været en del større for fuldtud at give et indtryk af Carl Hansens ejendommelige journalistik.

Vagn Dybdahl.

Axel H. Pedersen: C. B. Henriques, en rettens tjener. (Gad, 1956). 316 s.

Det er en ejendommelig og fængslende bog, landsretssagfører, dr. jur. Axel H. Pedersen her har føjet til sit omfattende forfatterskab. Ejendommelig er den på grund af tilblivelsesformen: Axel H. Pedersen har selv skrevet en ramme, som han så har udfyldt med C. B. Henriques' egne ord, enten taget på båndoptager eller gengivet fra tidligere offentliggjorte taler og artikler. Bogen er derved blevet en blanding af biografi og selvbiografi, og samtidig er den på grund af C. B. Henriques' årelange centrale stilling blandt danske sagførere blevet et vægtigt bidrag til retshistorien.

Henriques blev kandidat i 1893 og højesteretssagfører allerede 1906. Det er først fra dette sidste år, bogen ret tager fart, studieårene og den første tid som sagfører omtales kun kort. I de to følgende kapitler præsenteres dernæst de mænd, der fra 1906 har virket i højesteret, enten som dommere eller som sagførere, gode og levende portrætter er det, men hvor man dog længere henne i læsningen savner et personregister, når man ønsker at vende tilbage til en samlende karakteristik af en mand, der nævnes i anden forbindelse. I kapitlet »Justitias vægtskål« behandles nogle af de retssager, Henriques har procederet i, hovedafsnittet er et optryk af hans indlæg mod lensafsløsningsloven under sagen om dens forhold til ejendomsrettens ukrænkelighed. I de følgende kapitler »Forsvarergerningen«, »Rettens pleje« og »Sagførerstanden« gives der både en række oplysninger og en fremlægning af kildemateriale, som er væsentlig for forståelse af forholdene før, »under« og efter retsreformen, alt ledsaget af en klog og besindig vurdering af personer og begivenheder, selv om det undertiden må undre lidt, at næsten alle sagførere, der omtales, enten er fremragende